

ВІДГУК

опонента, доктора юридичних наук, професора

Личенко Ірини Олександрівни

на дисертацію Гончара Андрія Григоровича

«Адміністративно-правове регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 – Право

1. Ступінь актуальності обраної теми

Вивчення змісту дисертації та наукових праць Гончара Андрія Григоровича дає підстави для підтвердження актуальності обраної теми, достатнього рівня обґрунтованості та достовірності наукових положень та висновків, що виносяться на захист, їх практичну значущість, а також про глибокий аналіз питань, пов'язаних із адміністративно-правовим регулюванням фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України.

Обрана дисертантом тема дослідження є особливо актуальною у сучасних умовах, оскільки торкається широкого кола важливих питань адміністративного, бюджетного та фінансового права. Впровадження європейських стандартів фінансування та матеріально-технічного забезпечення правоохоронних органів на сучасному етапі розвитку нашої держави потребує якісно нового підходу щодо діяльності всіх державних інституцій у даному напрямі, оскільки від налагодженого фінансування та матеріально-технічного забезпечення залежить те, наскільки якісно і своєчасно відповідний орган виконуватиме функції, покладені на нього державою. Національна поліція України є державним органом виконавчої влади, який без належного фінансування не може в повному обсязі виконувати передбачені законом обов'язки перед суспільством щодо охорони громадського порядку та національної безпеки, що, у свою чергу, є прямою загрозою для розвитку української державності та подальшої європейської інтеграції України.

Слід зазначити, що велике значення для фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України має її чітке адміністративно-правове регулювання. Від цього залежить її ефективність та подальший розвиток

відповідно до поставлених перед нею завдань стосовно безперервної діяльності Національної поліції України щодо охорони громадського порядку та забезпечення національної безпеки.

Специфіку адміністративно-правового регулювання фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України визначають взаємопов'язані державно-правові, фінансові, бюджетні, адміністративні та інші правовідносини, які врегульовані нормативно-правовими актами імперативного характеру, що визначаються компетентними органами, та забезпечуються примусовою силою держави.

Окрім цього в даному дисертаційному дослідженні визначено зміст поняття «фінансове та матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України», зокрема це система товарно-грошових і господарських відносин, які виникають між органами та підрозділами поліції, з одного боку, й органами влади, підприємствами, організаціями та установами, з іншого боку, в процесі централізованого постачання матеріальних, технічних і військових ресурсів (сировина, паливо, обладнання, речове майно, матеріали, зброя та боєприпаси); виконання договорів купівлі-продажу (оптова торгівля), реалізація фондів комісійного й роздрібного продажу продуктів та засобів виробництва; подання матеріально-технічної допомоги та фінансування.

Виходячи з цього, Національна поліція є юридичною особою, що у межах чинного адміністративно-фінансового законодавства України самостійно організовує фінансове та матеріально-технічне забезпечення своєї діяльності.

Одним із найважливіших шляхів вирішення проблем вдосконалення системи управління Національної поліції України має стати належне фінансове і матеріально-технічне забезпечення. На часі остаточне подолання негативних тенденцій минулих років, коли у зв'язку з поглибленням проблем фінансування, частина працівників міліції замість виконання покладених на неї обов'язків щодо забезпечення правопорядку, спрямувала свою діяльність на протиправне збагачення, незаконне заволодіння об'єктами права власності громадян. Окрім того, вкрай розвинутою була система внутрішньої корупції з системою «тарифів», що

охоплювала практично всі сфери діяльності працівників ОВС – від надання відпустки до отримання чергового звання, посади чи відомчої відзнаки.

Проведений аналіз законодавства, наукових джерел, статистичних матеріалів, правозастосовної практики дає підстави стверджувати, що на сучасному етапі дослідження та вирішення проблематики адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України, необхідна якісно нові підходи до розуміння цього виду діяльності. Вказані обставини свідчать про актуальність обраної теми дисертації, її теоретичну та практичну значимість. Саме на вирішення цього завдання і спрямоване дане дисертаційне дослідження, що свідчить про його підвищену актуальність, науково-теоретичну і практичну цінність.

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна

Дисертаційна робота характеризується системним підходом до предмету дослідження. Робота складається із вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Структура повністю відповідає цілям і завданням дослідження, дозволяє послідовно розглянути всі проблеми, визначені автором. Обґрунтованість положень, сформульованих у дисертації, підтверджується також критичним аналізом наявних літературних джерел юридичного та методологічного спрямувань.

Слід відзначити обґрунтованість наведених дисертантом висновків, які базуються на широкому використанні сукупності методів і прийомів наукового пізнання, зокрема використано: загальнонауковий діалектичний метод, застосовуючи який автор розглядав та вирішував питання та проблеми в єдності соціального змісту та юридичної форми; історико-правовий метод застосовувався в двох аспектах: при аналізі нормативно-правових засад фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України; порівняльно-правовий метод є певним продовженням та деталізацією в правовій площині діалектичного методу; герменевтичний метод застосовано для формулювання основоположних дефініцій та особливостей їх генезису тлумачення; аксіологічний – у рамках ціннісно-якісних

орієнтацій нинішнього адміністративного права, які проявляються у доцільності удосконалення ефективності та якості суспільних відносин під час фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України; метод прогнозування застосовувався під час дослідження міжнародного досвіду фінансування і матеріально-технічного забезпечення поліції, в результаті його застосування були виокремлені пріоритетні шляхи покращення фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України; метод класифікації застосовано у процесі здійснення класифікації фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України, характеристики принципів фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України та дослідження суб'єктів фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України; метод моделювання, за допомогою якого визначено місце та роль фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України. Загальні прийоми аналізу й синтезу, індукції та дедукції використано в межах формулювання ключових теоретичних положень у всіх підрозділах дисертаційної роботи.

Питання, які розглядаються в дисертації, розкрито на досить високому методологічному рівні. Зокрема, проаналізовано широкий спектр вітчизняних і зарубіжних науково-теоретичних та монографічних робіт з окресленої проблематики, що свідчить про поглиблений аналіз порушеної в дослідженні проблеми. Крім того, автор вивчив і проаналізував періодичну літературу з цього питання.

У дослідженні системно, послідовно й конструктивно проаналізовані важливі теоретичні аспекти, які повністю розкривають зміст теми дисертаційної роботи, визначено та проаналізовано широкий спектр теоретичних наукових знань з питань фінансування та матеріально-технічного забезпечення. У поєднанні з аналізом думок передових науковців і практичної діяльності працівників Департаменту фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку, автор здійснив конкретні пропозиції щодо змін до чинного законодавства, норми якого регулюють відносини у сфері фінансового та матеріально-технічного забезпечення. З огляду на це, можна

наголосити на тому, що вірогідність отриманих результатів і обґрунтованість сформульованих пропозицій спирається на потужний та вірно обраний методологічний інструментарій, емпіричну базу щодо проведення наукового дослідження, що дозволило всебічно використовувати різноманітний науковий матеріал.

Наукова новизна отриманих дисертантом результатів визначається тим, що дана робота є одним із перших в українській адміністративно-правовій науці монографічним дослідженням, в якому з урахуванням здобутків науковців, положень чинного законодавства та правозастосовної практики здійснено спробу представити та обґрунтувати комплексне уявлення про сутність та особливості адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України. За результатами проведеного дослідження сформульовано та обґрунтовано низку нових наукових положень і висновків.

Аналіз рецензованої дисертації дозволяє стверджувати, що в результаті проведеного дослідження автор досягнув визначеної мети та дав відповіді на поставлені завдання. При цьому сформульовані висновки та пропозиції є достатньо аргументовані та оригінальні, відповідають вимогам сьогодення та можуть бути застосовані на практиці.

Так, в даному дослідженні класифіковано фінансове та матеріально-технічне забезпечення залежно від їх ролі, матеріального уявлення і особливостей впливу на процес функціонування Національної поліції, при цьому кожний з видів ресурсів додатково деталізовано на підвиди: 1) фінансові ресурси (сукупність всіх цільових фондів грошових коштів поліції, необхідних для їх функціонування; надходження грошових коштів і здійснювані виплати): централізовані; децентралізовані; 2) матеріальні ресурси: будівлі (дахи, фасади, службові та допоміжні приміщення, гуртожитки і службові квартири); територія (дороги, стоянки автомашин, паркова зона, огорожа, полігони); забезпечуюча господарська структура (майстерні, господарський інвентар, транспорт, телефонні станції, вузли теплопостачання, теплові, електричні та комунальні мережі, водовід, котельні, підстанції і розподільні електропристрої); соціальні структури (їдальні, буфети, актові зали, відомчі

установи охорони здоров'я та санаторії, дитячі оздоровчі табори, бази відпочинку, бібліотеки, музеї, дома культури); спортивні установи (клуби, стадіони, бази); меблі, інвентар, будматеріали, канцтовари, пальне, запчастини; формений одяг; 3) технічні ресурси: охорона (системи контролю і сигналізації, технічні забезпечуючі пристрої); комп'ютери та інша оргтехніка, спецтехніка, засоби зв'язку тощо.

Також автор значно акцентує увагу на механізмі адміністративно-правового регулювання фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України, стверджує, що це система взаємопов'язаних, взаємодоповнюючих і взаємодіючих правових заходів, засобів та явищ, що у своїй сукупності створюють підстави до виникнення, розвитку та припинення правовідносин, пов'язаних з організацією та провадженням фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України. Обґрунтовано, що елементами механізму адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України є: система нормативно-правових актів, якими урегульовано правовий статус суб'єкта, об'єкти адміністративно-правового регулювання та засоби адміністративно-правового регулювання. Разом з тим, виокремлено наступні групи адміністративно-правових відносин, які виникають між суб'єктами фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України: адміністративно-правові відносини, що пов'язані з підготовкою суб'єктів фінансування і матеріально-технічного забезпечення та інших осіб до участі в такому забезпеченні; адміністративно-правові відносини, які забезпечують допуск до проведення фінансування і матеріально-технічного забезпечення; адміністративно-правові відносини, які виникають на етапі участі у фінансуванні і матеріально-технічному забезпеченні; контрольно-наглядові адміністративно-правові відносини; адміністративно-правові відносини щодо притягнення правопорушників до адміністративної чи дисциплінарної відповідальності. Доведено, що суб'єктами адміністративно-правових відносин щодо фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України є державні органи, підприємства, установи та організації, окремі службові, посадові особи та

громадяни, які на підставі норм адміністративного права здійснюють заходи стосовно виконання фінансування і матеріально-технічного забезпечення.

Крім того, в даному дослідженні значна увага приділена принципам адміністративно-правового регулювання у сфері фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної політики України, а саме, що принципи виступають, як фундаментальні основи (основоположні засади), які визначають сутність та значення фінансування і матеріально-технічного забезпечення, характеризують його зміст, а також визначають форми та методи діяльності спеціально уповноважених суб'єктів щодо забезпечення органів та підрозділів Національної поліції України фінансовими та матеріально-технічними ресурсами. Згруповано, класифіковано, охарактеризовано принципи адміністративно-правового регулювання сфери фінансування та матеріально-технічного забезпечення діяльності Національної поліції України наступним чином: 1) загальні принципи (верховенства права, законності, дотримання прав і свобод людини, відкритості та прозорості, політичної нейтральності, гласності, об'єктивності, повноти тощо); 2) системно-управлінські принципи (взаємодії з населенням на засадах партнерства, цілісності, системності, стабільності, гнучкості, компетентності, своєчасності, плановості, підконтрольності, економічності тощо); 3) характерологічно-функціональні принципи (міжгалузевого характеру, самостійності, плановості, пріоритетності публічних видатків щодо прибутків казни, а також оптимального поєднання прямих (адміністративних) та непрямих (економічних) методів адміністрування, відповідальності контролюючого суб'єкта матеріально-технічного забезпечення перед державою й підконтрольною структурою за об'єктивність матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України).

Необхідно відзначити виважене та прискіпливе ставлення автора дисертації до опрацювання теоретичних джерел, детального аналізу термінологічного апарату, понять, а також тез і думок різних науковців, на основі якого дисертант формував власні фахові, логічні, слушні висновки та позиції, що свідчить про комплексний науковий підхід до тих явищ і процесів, які досліджувались у роботі.

3. Достовірність і новизна наукових положень, висновків і рекомендацій

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати, що дисертаційна робота за характером і змістом розкритих питань є новітнім комплексним системним дослідженням адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України. За результатами проведеного аналізу сформовано низку нових теоретичних та практичних положень, висновків та пропозицій.

Ознайомлення із науковим дослідженням дає підстави стверджувати, що основні положення і висновки, які виносяться здобувачем на захист, мають відповідний високий ступінь наукової новизни. Дисертаційне дослідження має обґрунтовані та достовірні наукові висновки, які доповнюють існуючі позиції науковців або по-новому надають вирішення існуючих проблем адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України.

Елементи наукової новизни сформульовані коректно, їх кількість та кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам. У першу чергу, з позитивного боку слід відмітити надзвичайно чітко та правильне визначення автором роботи об'єкта та предмета дослідження. У свою чергу, правильне розуміння об'єкта та предмета дослідження дозволило автору зробити свою наукову ідею цілісною, обґрунтованою та донести до наукової громадськості власні ідеї та пропозиції, а також уникнути формалізму і зробити дисертацію реальним внеском в науку адміністративного права.

4. Значення одержаних результатів для науки й практики та рекомендації щодо їх можливого використання

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що висновки та пропозиції, які містяться в дисертації, запроваджені та використовуються в:

– *практичній діяльності* – для використання у практичній діяльності Департаменту протидії наркозлочинності Національної поліції України;

– *освітньому процесі* – для підготовки навчально-методичних матеріалів і викладання таких навчальних дисциплін як «Фінансове право», «Оцінка та аналіз правового регулювання економіки»;

– *науково-дослідній діяльності* – для формування низки пропозицій щодо удосконалення фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України.

Отже, дисертаційна робота може виступати теоретичною основою для проведення науково-прикладних досліджень у сфері адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України. Висновки та рекомендації, що сформовані автором, можуть бути враховані при вдосконаленні чинного законодавства.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації

Результати дисертаційного дослідження А. Г. Гончара достатньою мірою висвітлені у шести опублікованих працях, які надруковані у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України (одна у зарубіжному виданні) та виступах у восьми наукових та науково-практичних заходах різного рівня.

Таке представлення результатів наукової роботи є достатнім. Кількість публікацій, обсяг, якість, повнота висвітлення результатів та розкриття змісту дисертації відповідає вимогам МОН України. Зазначені публікації повною мірою висвітлюють основні наукові положення дисертації.

Спрямованість науково-практичних конференцій, де відбувалася апробація дисертаційного дослідження, характер статей дисертанта, в яких відображено положення дисертації, і результати проведених досліджень, повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, що має завершений характер.

Ознайомлення з текстом дисертації дає підстави стверджувати, що за структурою та змістом робота відповідає вимогам, що ставляться МОН України. У

тексті роботи відображено основні положення, зміст, результати і висновки здійсненого наукового дослідження.

6. Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності

Дисертаційна робота є самостійно написаною кваліфікаційною науковою працею із науково-обґрунтованими висновками та рекомендаціями, які виставлені автором для публічного захисту.

Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідні джерела. У роботі відсутнє привласнення чужих ідей, результатів або слів без оформлення належного цитування.

Автором дотримано норми законодавства про авторське право і суміжні права та надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Отже, у дисертаційному дослідженні Гончара Андрія Григоровича «Адміністративно-правове регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України» відсутні порушення академічної доброчесності.

Оформлення дисертації А. Г. Гончара відповідає тим вимогам, які висуваються до такого роду робіт. Зокрема, слід відмітити, що структурно дослідження побудовано логічно, розділи і підрозділи взаємопов'язані між собою.

Обрана структура дисертації дозволила автору послідовно і системно проаналізувати широкий спектр питань які стосуються адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України. При визначенні розділів основного тексту та підрозділів автором дотримані правила пропорційності, непересіченості, взаємовиключення і неперервності. Автор послідовно виклав матеріал, загалом правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції.

Мета і завдання, визначені автором у вступі, відповідають змісту дослідження та загальним висновкам, а всі висновки та рекомендації, зроблені автором, об'єднані провідною ідеєю – підвищення ефективності адміністративно-правового

регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України.

7. Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертаційної роботи щодо її змісту та оформлення

Як і при дослідженні будь-якої достатньо складної і нової теоретичної проблеми, в зазначеній дисертації містяться деякі спірні, неузгоджені і не зовсім обґрунтовані положення, які можуть стати підґрунтям наукової дискусії, й, звісно, насамперед, напрямами подальшої розробки відповідної проблематики. Водночас варто зауважити, що наведені далі недоліки не впливають загалом на позитивний та цінний для науки характер дисертації. Отже, слід вказати на певні дискусійні моменти дослідження, зокрема:

По-перше, в підрозділі 1.1 Стан наукових досліджень проблем адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України, дисертанту слід врахувати результати наукових досліджень, які були проведені останнім часом з проблемних питань, що порушуються в роботі.

По-друге, доцільно було б більше уваги приділити визначенню низки понять, що стосуються видів фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України, зокрема: «централізоване фінансування», «децентралізоване фінансування», оскільки вони є важливими у розкритті питань адміністративно-правового регулювання фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України.

По-третє, розкриваючи зміст підрозділу 2.1. «Поняття та елементи механізму адміністративно-правового регулювання фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України», автор наголошує на важливості виділення механізму адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України та його елементах. Втім у тексті дисертації автором фактично не розкривається безпосередній зміст елементів даного механізму. У цьому контексті бажано було б

автору деталізувати елементи механізму адміністративно-правового регулювання фінансування і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України.

По-четверте, у підрозділі 3.1. «Міжнародний досвід фінансування і матеріально-технічного забезпечення органів Національної поліції України» автор наводить міжнародний досвід країн щодо здійснення фінансування і матеріально-технічного забезпечення поліції. Автор зазначає такі країни, як Великобританія, Канада та США та інші. Водночас, нез'ясованим залишається питання: яку модель фінансування та матеріально-технічного забезпечення слід взяти за основу в Україні? Чи слід поєднати кращі приклади практики різних європейських країн задля впровадження в Україні?

Підсумовуючи викладене, необхідно зазначити, що наведені вище критичні зауваження та рекомендації стосуються дискусійних питань, певної неповноти та непослідовності розгляду окремих питань теми дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження, яке має науково-теоретичне і практичне значення, містить наукові положення, які визначають нові підходи до вирішення конкретного наукового завдання і сприяють підвищенню ефективності адміністративно-правового регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

Дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правове регулювання фінансування та матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України» є завершеною, самостійно підготовленою кваліфікаційною науковою працею, в якій отримані нові науково обґрунтовані та практично цінні результати, що вирішують важливе наукове завдання. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам МОН України.

Викладені в дисертації рекомендації та конкретні пропозиції щодо удосконалення чинного законодавства України є теоретично обґрунтованими та аргументованими.

Таким чином, за своєю актуальністю, рівнем наукового вирішення досліджених проблем, практичним значенням отриманих висновків та пропозицій, їх науковою обґрунтованістю і достовірністю наукове дослідження Гончара Андрія Григоровича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пп. 10, 11 Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 року № 167, Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40.

Відповідно, Гончар Андрій Григорович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Опонент –
завідувач кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права,
психології та інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»
доктор юридичних наук, професор

Підпис засвідчую:
Вчений секретар

І.О. Личенко

Р.Б. Брилинський